

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

The Management of Learning Resources of the Schools under Surin
Primary Education Service Area Office 2

พจน์ การเกษ¹ จิรวัดน์ กิติพิเชษฐสรรค์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามขนาดของโรงเรียน และ 3) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จำแนกตามตำแหน่ง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 201 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิชนิดสัดส่วน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .88 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) t-test และ One Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินงานพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านเตรียมการ ด้านการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล และด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามลำดับ

2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง กับโรงเรียนขนาดใหญ่ ไม่แตกต่างกัน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ ศษ.ด. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนโพ อำเภอนาทมูน จังหวัดสุรินทร์ photkaraket@gmail.com

² ศษ.ด. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต อาจารย์วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ub2493@gmail.com

คำสำคัญ: การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

Abstract

This Research aim to examine 1) The management of learning resources of the schools under Surin Primary Education Service Area Office 2 2) Compare the management of learning resources of the schools under Surin Primary Education Service Area Office 2 classified by school size 3) Compare the management of learning resources of the schools under Surin Primary Education Service Area Office 2 classified by position. The sample were administrators and vice directors at the schools under Surin Primary Education Service Area Office 2 academic year 2016, totaling 201 persons. The sample size was determined by using the table of Crejcie and Morgan. The instrument used for collecting the data was a questionnaire rating Scale 5 level, with the reliability of .88. The statistics used for analyzing the collected data were frequency, percentage, mean standard deviation t-test and One Way ANOVA.

The Research results as follow

1) The management of learning resources of the schools under Surin Primary Education Service Area Office 2 in overall was at high level and ranking from the highest to the lowest mean were development and implementation, preparation, supervision monitoring and evaluation, improvement and. development of administration of learning sources.

2) Compare the management of learning resources of the schools under Surin Primary Education Service Area Office 2 classified by school size, medium and large school overall and each aspects were non statistic different small and medium school and small and large school overall and each aspects were statistically different at .05 level of significant.

3) Compare the management of learning resources of the schools under Surin Primary Education Service Area Office 2 Classified by Position (Administrators and Teachers) overall and each aspects were statistically different at .05 level of significant.

Keywords: The Management of Learning resources

บทนำ

บุคคลสามารถเข้าศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และศาสตร์แขนงต่างๆได้ตามความสนใจจากแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล นักปราชญ์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ แหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต หลักการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ต้องมีวัตถุประสงค์เป้าหมายและขอบเขตที่ชัดเจน โดยโรงเรียนจะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ แนวคิดในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรบทบาทของครูผู้สอนที่สำคัญ คือ ต้องจัดเตรียมสื่อให้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีที่เหมาะสมประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่วนบทบาทของผู้เรียนที่สำคัญต้องแสวงหาความรู้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความ ตั้งคำถามคิดหาคำตอบ แนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ ด้านสถานศึกษาควรดำเนินการจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสถานศึกษาท้องถิ่น ชุมชน และสังคมโลก สถานศึกษาควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ว่า สอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหามีความถูกต้องทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ โรงเรียนจัดเป็นสถานศึกษาตามความที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ให้มีความหลากหลายเพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจเหมาะสมแก่วัยและศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งในการบริหารจัดการเพื่อสร้างโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีบทบาทโดยตรง ในการกำหนดนโยบาย กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ และการสนับสนุนทรัพยากรในการจัดสร้าง จัดหา และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้กับผู้เรียน โดยการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมต่างๆให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ดังนั้นถ้าโรงเรียนมีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ดี ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 5 ; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 7-8) ดารี บุญชู (2548) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ไว้ 5 ประการ ได้แก่ ประการแรก เป็นแหล่งที่รวมขององค์ความรู้อันหลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้า ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ของแต่ละบุคคลและเป็นการส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต ประการที่ 2 เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้คนในชุมชน

มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่บุตรหลานของตน ประการที่ 3 เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนานและมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย ประการที่ 4 ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเองและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และประการสุดท้าย ทำให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้รู้และรักท้องถิ่นของตน มองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงปัญหาในชุมชนของตน พร้อมทั้งจะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีปัญหาทั้งในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการเรียนการสอนโรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีแนวทางการบริหารจัดการแตกต่างกันไป ทำให้ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในแต่ละโรงเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสม สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลายขึ้น เช่นห้องสมุด ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และหลากหลาย มีคุณภาพ จึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ซึ่งผลจากการศึกษาที่ได้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการการบริหารจัดการ และใช้แหล่งเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง

ขอบเขตของปัญหา

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของสมาคมผู้บริหารการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administrators 1955 : 17) แนวคิดของคุนทซ์ และโอ ดอนเนลล์ (Koontz and O'Donnell 1972 : 47-49) เป็นกรอบในการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านเตรียมการ 2) ด้าน

การดำเนินงานพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล และ 4) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

แหล่งการเรียนรู้ที่สามารถมาสนับสนุนการเรียนการสอนนั้น นักการศึกษาได้จำแนกไว้หลายประเภท (รัชนิกร ทองสุคติ 2543; ศิโรตม์ คาค้าง 2539; สุมาลี ชัยเจริญ 2535) ดังนี้

1. สื่อประเภทบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ตนเองมีอยู่ให้ผู้สนใจด้วยการเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ บุคคลที่มีทักษะความสามารถในสาขาอาชีพต่างๆ เช่น ช่างฝีมือ ช่างทอง ช่างไม้ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ อาทิ ศิลปินทุกแขนง นักกฎหมาย นักหนังสือพิมพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือ มีอาวุโสที่มีประสบการณ์มามาก เป็นต้น

2. สื่อประเภททรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ พืช และแร่ธาตุ เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ชาติท้องถิ่นมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ท้องถิ่นนั้นจะเป็นดินแดนแห่งความมั่งคั่ง แหล่งวิทยาการประเภททรัพยากรธรรมชาติได้แก่ อุทยานแห่งชาติวนอุทยานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนพฤกษศาสตร์ และศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ซึ่งเป็น แหล่งวิทยาการเฉพาะตัวตามเขตภูมิศาสตร์ และภูมิอากาศมีคุณค่า ในการศึกษาค้นคว้าทั้งทาง ด้านวิทยาศาสตร์ประวัติศาสตร์ และอารยธรรม

3. สื่อประเภทสถานที่ หมายถึง อาคาร สิ่งก่อสร้าง และวัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่น ที่ประชาชนสามารถศึกษาหาความรู้ให้ได้มาซึ่งค่า ตอบหรือสิ่งที่ต้องการ เช่น โรงทาน้ำประปา ที่ว่าการอำเภอ โรงพยาบาล และสิ่งต่าง ๆ

4. สื่อประเภทเทคนิค หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้น สิ่งที่มีมนุษย์ทำ การปรับปรุง อาทิ โรงงานที่ทันสมัย ระบบ การสื่อสาร คอมพิวเตอร์ ศูนย์คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรือระบบใหม่ๆ ที่นำเข้ามาใช้ในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งช่วยให้เรียนรู้ถึงความก้าวหน้าของมนุษย์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ เกิดแรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์ ทั้งด้านความคิดและสิ่งประดิษฐ์คิดค้น

5. สื่อประเภทกิจกรรมในท้องถิ่น หมายถึง การปฏิบัติทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆตลอดจนพิธีกรรมทางศาสนา การปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ ตลอดจนความเคลื่อนไหว เพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนาสภาพต่างๆ ในท้องถิ่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม อาทิ การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การส่งเสริมการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยและการรณรงค์ความปลอดภัยของเด็กและสตรีในท้องถิ่น เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ประเภทธรรมชาติ ประเภทสิ่งพิมพ์ ประเภทเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนทุกประเภท

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) จำแนกแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้แก่ ห้องสมุด ห้องหมวดวิชา ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องอินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน Resource Center สวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนหนังสือ สวนธรรมชาติ ฯลฯ 2. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ องค์การของรัฐ และเอกชน

สุมน อมรวิวัฒน์ (2544 : 25) แหล่งเรียนรู้จำแนกได้ 4 ประเภท ซึ่งประกอบไปด้วย แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี ความเชื่อ

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2553) การพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 1. ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในจังหวัดสมุทรสงคราม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ด้านฐานข้อมูล ประกอบด้วย เนื้อหา ภาพประกอบ การสืบค้นข้อมูล การเพิ่ม/การลด/แก้ไข ข้อมูล คู่มือการใช้งานข้อมูล การเชื่อมโยงไปยังส่วนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และการพิมพ์รายงาน 2) ด้านแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ข้อมูลจังหวัด สถานที่ บุคคล ประเพณีและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ

พยุ่ง ใบแย้ม พนม พงษ์ไพบูลย์ กรณ์ยพล วิวรรณมงคล (2558) รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับสถานศึกษา ในระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ที่มีความเกี่ยวข้องประสานสัมพันธ์กัน ได้แก่ การบริหารการศึกษาอย่างมีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คุณภาพของผู้เรียนโดยการศึกษาค้นคว้า ผู้ปกครองให้การสนับสนุน การนิเทศส่งเสริมการศึกษาให้บรรลุ เป้าหมาย และการให้บริการแหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าทัน 2) รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสม ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นการจัดการเรียนรู้ (Instructional) ขั้นการให้บริการ (Service) ขั้นการเชื่อมโยงความรู้สู่สากล (Linked to global) ขั้นพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (Development) และขั้นประเมินผลและเผยแพร่ (Asses and spreads)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 420 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Crejcie and Mogan) สุ่มตัวอย่าง แบบชั้นภูมิชนิดสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มี 1 ชุด มี 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ในด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ การ นิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมข้อมูล กลับด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) t-test และ One Way ANOVA

ผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตาม ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการใช้ แหล่งเรียน ปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมในดำเนินกิจกรรมการเรียน การสอนและมีการประชุมวางแผนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

2. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามขนาดของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า มีการปฏิบัติที่แตกต่างตามขนาดของ โรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยของการดำเนินงานเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น อบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ครูและบุคลากรจัดกิจกรรม โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการศึกษการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

1. ผลการศึกษการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ในภาพรวมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ได้มีการนิเทศติดตามผล การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ สร้างเครื่องมือในการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ สรุปและรายงานผลการนิเทศกำกับติดตาม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ต่อผู้บริหารและนำผลการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ โรงเรียนต้องจัดข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ด้านฐานข้อมูล ประกอบด้วย เนื้อหา ภาพประกอบ การสืบค้นข้อมูล การเพิ่ม/การลด/แก้ไข ข้อมูล คู่มือการใช้งานข้อมูล การเชื่อมโยงไปยังส่วนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และการพิมพ์รายงาน 2) ด้านแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ข้อมูลจังหวัด สถานที่ บุคคล ประเพณีและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับการวิจัยของ ทรรตณี วรหาคำ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก นิดา นิมวงษ์ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนธัญรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. ผลการศึกษา พบว่า 1.การใช้ประเภทแหล่งเรียนรู้ของครูโรงเรียนธัญรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สุรเกียรติ งามเลิศ, เข้มทอง ศิริแสงเลิศ และจำลอง นักพ็อน (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้วเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน รวีภัทร วงศ์สรรครกร, สมศักดิ์ บุญสาธ, อรรวรรณ

วังสมบัติ (2559) ได้ศึกษาสภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามขนาดของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างตามขนาดของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 แม้จะมีแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน แต่เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในด้านปัจจัยในการบริหารจัดการได้แก่ บุคลากรที่ไม่เพียงพอ งบประมาณในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สนับสนุนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ขาดการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และไม่มีกรณีศึกษากำกับติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิสังคมที่ตั้งของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน และขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ไมตรี จันทรา (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้ของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่าครูที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 สุรเกียรติ งามเลิศ เข้มทอง ศิริแสงเลิศ และจำลอง นักพ่อน (2559: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้วเขต 1 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก มีบทบาทในการบริหารแหล่งเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จำแนกตามตำแหน่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในแนวทางเดียวกันคือ 1) การวางแผนแนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) การดำเนินงานส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และ 3) การติดตามประเมินผลและรายงาน ซึ่งสอดคล้องกับ นิดา นิมวงษ์ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนอัญรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 เปรียบเทียบการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนอัญรัตน์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนผลปรากฏดังนี้ 2.1 ครูผู้สอนที่มีวุฒิก่อนต่างกันมีระดับการใช้ประเภทแหล่งเรียนรู้โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน

2. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดทำข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ทั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

3. ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาและประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน และการประสานความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

4. ควรส่งเสริมให้บุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5. สถานศึกษาควรส่งเสริมและประสานความร่วมมือจากให้ชุมชนหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สถานศึกษาควรศึกษาเกี่ยวกับบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา

3. ควรศึกษาบทบาทผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม. (2553). **การพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้จังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ทัศนีย์ เป็นสูงเนิน. (2552). **การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านอ่างห้วยยางอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

- พรรคณี วรหาคำ . (2554) . การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัด
จันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิดา นิมวงษ์. (2559). การใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนอัญรัตน์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- พยุง ใบแย้ม, พนม พงษ์ไพบูลย์, กรณ์ยพล วิวรรณมงคล. (2558, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนา
รูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา. วารสาร
สารสนเทศ, ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 : หน้า 23-34.
- ไมตรี จันทร์ (2554). การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้ของครู ใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. ครุศา
สตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วิภาทร วงศ์สรรคกร, สมศักดิ์ บุญสาธิต, อรวรรณ วังสมบัติ. (2559). สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ใน
การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล จังหวัด
เชียงราย. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- รัชนิกร ทองสุขดี. (2543). เอกสารประกอบการสอนวิชาสารสนเทศเพื่อการสอนสังคมศึกษา:
071732. เชียงใหม่: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิโรตม์ คาค้าง. (2539). สภาพและปัญหาการใช้แหล่งวิทยากรท้องถิ่นเพื่อการสอนวิชาท้องถิ่น
ของเรา 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุดรดิษฐ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2535). จะสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้สื่ออะไรดี. วารสารศึกษาศาสตร์. 15(1- 2),
16 – 17.
- สุรเกียรติ์ งามเลิศ เข้มทอง ศิริแสงเลิศ และจำลอง นักพ็อน. (2559, มกราคม – มิถุนายน). บทบาท
ในการบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระแก้วเขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 : หน้า 114-127
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แหล่งเรียนรู้โรงเรียนดีใกล้บ้าน.
กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). การพัฒนามาตรฐานแหล่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรง
พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2545). กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ. กรุงเทพฯ :
วัฒนาพานิช.

American Association of School Administrator. (1955). **Staff relations in school administration**. Washington D.C : copyright.

Koontz, H. and O'Donnell, C. (1972). **Principle of management**. New York : Mc Graw hill Book Co.